

Баковецька О.О.,

доктор історичних наук, професор з наказу кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ТА ПРОЦЕСИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ В АСПЕКТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Напрями зовнішньої політики України традиційно пов'язані із світовими політичними, соціально-економічними, культурними тенденціями розвитку. Процес євроінтеграції ставить перед Україною завдання гармонізувати та удосконалити національну культурну політику відповідно до принципів, які діють на рівні всього Європейського Союзу. При цьому має бути збережено національну ідентичність, втрата якої може мати вкрай негативні наслідки для майбутнього нашої країни. Висвітлення даної проблеми в цілому дає можливість зробити припущення, що збереження так званого принципу «залишковості» в культурній політиці може завадити в повній мірі реалізувати плани по євроінтеграції, значною мірою пригальмувавши їх.

Отже, для України розвиток культурної політики важливий із точки зору реалізації державного курсу на євроатлантичну інтеграцію. Слід враховувати, що особливості культурної політики ЄС засновані на європейському баченні функцій культури:

- 1 - культура як виконавець дипломатичної місії;
- 2 - культура як національна справа;
- 3 - культура як «інструмент» вирішення супутніх соціально-економічних проблем (розвиток сектору культурних індустрій, вирішення питання зайнятості, інноваційна функція культури, консолідує та стабілізує роль культури на основі міжкультурного діалогу й розвитку міст);
- 4 - культура як засіб реалізації певних програм розвитку;
- 5 - культура як простір громадської активності [1, с. 9].

У стратегічних планах розвитку Європи культура визнається джерелом економічного зростання та подолання безробіття. Також зазначається, що можливості культури та економічні успіхи держав є взаємопов'язаними, багата культура стає джерелом економічного успіху. Це підтверджує досвід провідних країн світу. Окремі європейські країни від експорту культурного продукту отримують до 30% державного бюджету, ВВП європейських країн завдяки креативному продукту зріс на 4,5 %, з'явилося 8,5 млн. робочих місць; у США культурна індустрія є третьою за прибутковістю [2].

Попри відведення культурі особливої місії в європейських процесах інтеграції, вона залишається національним явищем, виразником національних, етнічних, регіональних особливостей. На цьому наголошує і принцип субсидіарності ЄС, який відносно культурної галузі виглядає так, що політика ЄС у сфері культури не може замінити національну культурну політику держав-членів ЄС, а є лише її доповненням у питаннях обміну і співпраці на міжнародному рівні. Тому національні культури в країнах ЄС – це передусім сфери компетенції національних урядів і дії національних законів. Резолюція Ради ЄС від 16 листопада 2007 р. підкреслює таку специфіку культури, як «мультилінгвізм», і наголошує на розмаїтті культурного вираження в поєднанні з її інтеграційними можливостями [1, с. 11].

Отже, культурна політика України має формуватися на основі західного вектору розвитку, при цьому зберігати самоідентичність своєї культури та поширення її здобутків, в тому числі, в рамках країн Європейського Союзу. Однак, за визначенням фахівців, зокрема Оксани Розумної (Національний інститут стратегічних досліджень) «стан української культурної дипломатії сьогодні цілком відповідає загальному стану культури в Україні: якщо громадянське суспільство при кожній нагоді згадує про потребу відкриття Українських Інститутів (Інститутів Шевченка, Українських Центрів – існує кілька робочих варіантів назв) бодай у найбільших європейських країнах – то держава тривалий час задовольнялася існуванням культурно-інформаційних центрів при дипломатичних установах». На її думку, «ігноруючи важливі аспекти активності культурних установ за кордоном – дипломатичний та

розвиваючий – Україна ризикує залишитися і без культури, і без зв'язків. А отже, практично без майбутнього» [3].

Україна має адекватно відповідати на зовнішні виклики, які в процесі євроінтеграції є відчутними і здатними негативно впливати на сприйняття нашої країни у світі. Насамперед йдеться про реалізацію у світовому просторі політики «м'якої сили», використовуючи такий інструмент як культурна дипломатія. Призначення культурної дипломатії виходить за рамки простої популяризації культури. Вона має бути спільною справою держави і всього суспільства на всіх рівнях. Культурна дипломатія, яка є доповненням діяльності офіційної дипломатії, поєднує в собі цілеспрямовану діяльність органів державної влади та діяльність членів суспільства закордоном, які є носіями та уособленням певної національної культурної ідентичності [4].

Окремо слід сказати про ще один аспект європейської інтеграції, який має неабиякий вплив і на культурну політику, – це транскордонне співробітництво. В рамках програми транскордонного співробітництва реалізуються проекти між адміністраціями, приватним сектором та громадськими організаціями прикордонних країн-сусідів, які охоплюють також сектори туризму і культури. Активізація транскордонного співробітництва в Україні сприяє поширенню кращого досвіду управління та появі нових культурних практик і успішних проектів на теренах нашої держави, що в першу чергу підвищує імідж країни. Крім того програми транскордонного співробітництва передбачають вираховування культурного аспекту в секторі економіки та ролі культурного потенціалу для сталого розвитку регіонів. Участь нашої країни у транскордонному співробітництві з питань культури сприятиме підвищенню ролі міст у формуванні культурної політики, що є сьогодні актуальним для України з огляду на важливість регіонального розвитку держави [5].

Останніми роками культурне співробітництво України та ЄС здійснюється у рамках програми ЄС «Креативна Європа». Україна долучилася до програми «Креативна Європа» у 2016 р. після підписання у листопаді 2015 р. Угоди між Урядом України та Європейською Комісією про участь України у програмі «Креативна Європа»: програма Європейського Союзу для сектору культури та креативності. Вже у 2019 р. три українські видавництва здобули перемогу в конкурсі «Художній переклад» підпрограми «Культура» та отримали гранти, зокрема: «Видаництво Анетти Антоненко», «Астролябія» та «Навчальна книга - Богдан». Також за допомогою цієї програми було перекладено 18 українських книг на різні мови, дві з них – у 2019 році: «Понаїхали», Артем Чапай (новела, переклад на французьку) та «Антенна», Сергій Жадан (поезія, переклад на болгарську). Протягом 2019-2020 рр. було підтримано три кінострічки, створених за участі представників української кіноіндустрії, зокрема: «Земля блакитна, ніби апельсин» (2020 р., Україна-Литва); «Ціна правди», робоча назва - «Гарет Джонс» (2019 р., Україна-Польща-Велика Британія) та «Пофарбоване пташеня» (2019 Чехія-Словаччина-Україна). Крім того, у 2019 р. українські автори вперше взяли участь у конкурсі на здобуття Літературної премії Європейського Союзу, метою якої є визнання найкращих авторів у Європі. Серед українських письменників Літературну премію Європейського Союзу у 2020 році здобула авторка Гаська Шиян за свій новий роман «За спиною» (видавництво «Фабула») [6].

Водночас, на думку фахівців, продовжують чекати свого розв'язання наступні проблеми у сфері культурної політики: 1) знаходження ефективних шляхів підвищення конкурентоспроможності національного культурного продукту на європейському та світовому ринках; 2) підтримка засобами державного протекціонізму його національного виробника; 3) національна економічна та гуманітарна безпека; 4) шляхи уникнення культурного та інтелектуального донорства України та збереження культурної еліти; 5) розвиток транскордонного та регіонального культурного співробітництва в Південно-Східній Європі [2].

Список використаних джерел:

1. Здіорук С. І. Культурна політика України : національна модель у європейському контексті : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. – К. : НІСД, 2012. – 64 с. – Режим доступу : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-02/Kultura_Zdioruk-beb1d.pdf

2. Мусієнко І. В. Культурна дипломатія України в контексті проблем євроінтеграції та міжнародних економічних стосунків / І. В. Мусієнко // Розвиток суспільних наук: європейські практики та національні перспективи : матер. міжнар. наук. конф., 25-26 грудня 2015 р. – Львів : ГО "Львівська фундація суспільних наук", 2015. – С. 118-121. – Режим доступу : <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/20830>

3. Розумна О. Культурна дипломатія України : проекти і можливості. – Режим доступу: URL: <http://life.pravda.com.ua/columns/2015/04/1/191893/>

4. Шевченко М. І. Культурна політика України в умовах євроінтеграції: дилеми та виклики / М. І. Шевченко // Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. – Вип.3. - Режим доступу : <http://international-relations.knuki.m.edu.ua/article/view/159124>

5. Пахлова С. Є. Європейські тенденції в культурній політиці України / С. Є. Пахлова. // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2012. - № 5. - Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=420>

6. Офіційний сайт Представництва України в Європейському Союзі. – Режим доступу : <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/kulturne-spivrobitnictvo-kreativna-uevropa>

Борко Т.М.,

кандидат педагогічних наук, доцент з наказу кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи
ВП «МФ КНУКіМ», м. Миколаїв

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СФЕРИ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії та практиці. Цей процес зумовлений низкою суперечностей, головне з яких – невідповідність традиційних методів і форм навчання і пошук нових тенденцій розвитку системи освіти, нинішнім соціально-економічним умовам розвитку суспільства, який породив цілий ряд об'єктивних інноваційних процесів.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі реформування освіти, пошуку нових ефективних способів її організації та здійснення, впровадження інновацій в освіту присвячені дослідження вчених: В. Андрущенко, В. Антошкіна, В. Бикова, С. Гончаренка, І. Дичківська, І. Каленюк, О. Левченко, О. Пометун, Р. Солоц, Т. Шульца [1, 3-5] та ін.

Актуальність дослідження проблеми підготовки кадрів для вищих навчальних закладів обумовлена потребами попиту сучасного ринку інформаційних послуг у фахівцях з високим рівнем теоретичних і практичних знань і навичок. Перед викладачами, які готують фахівців для вищих навчальних закладів постає проблема пошуку нових шляхів для підвищення пізнавального інтересу і зацікавленості студентів до освіти, зміцнення їх позитивної мотивації в навчанні. Це вимагає поєднання знань, які вони отримують у вищих навчальних закладах з практичною сферою майбутньої діяльності [2].

Становлення інноваційної освіти у ВНЗ України є одним із найважливіших державних завдань. Це зумовлене переходом до нової суспільно-економічної системи, до демократичних цінностей, до пріоритету людського капіталу над усіма іншими його видами. Масову підготовку фахівців інформаційної сфери можна здійснити лише на основі нових освітніх програм, побудованих на інноваційних принципах. Інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [3, с. 403]. Вища освіта здійснюється на основі освітніх ресурсів.